

doporučit důsledné zakotvení povinnosti uchování zpracovávaných osobních údajů v zemích EU (viz výše).

4.4.13 Internet a právo být zapomenut

O vztahu práva na soukromí a Internetu toho lze napsat mnoho, obvykle však nepůjde o pohled optimistický, ale spíše pesimistický a kritický. Tento zjevně negativní dopad Internetu do intimní oblasti člověka nelze zcela přehlížet, naopak je nutné se zamyslet nad dalším vývojem v této oblasti. Lidstvo v posledním období své historie o sobě shromažďuje dosud nevídané množství dat, navíc v mnoha směrech až příliš snadno dostupných, a to i tam, kde se dostupnost jeví jako zcela nevhodná nebo minimálně neúčelná. Důsledkem těchto technologických změn vzniká masivní redundance údajů, která je netypická nejenom ve smyslu hledisek kvantitativních (rozsahem) a kvalitativních (snadno zaznamenatelná, šířitelná a dostupná formou elektronického záznamu), ale především také ve vztahu k jejich časovému působení.

Z tohoto důvodu lze považovat za nezbytnou takovou ochranu práv, která bude dopad těchto technologických změn ve formě negativního působení³²⁴ na soukromí člověka efektivně regulovat. Touto cestou se v nedávné době vydala i Evropská unie, která dne 25. ledna 2012 představila návrh nařízení³²⁵ o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (obecné nařízení o ochraně údajů). Důvodem pro tento návrh je především snaha reagovat na rychlý technologický rozvoj, který staví ochranu osobních údajů před nové výzvy. Objem sdílených a shromažďovaných údajů dramaticky roste. Technologie umožňují jak soukromým společnostem, tak orgánům veřejné moci využívat při provádění jejich činnosti osobní údaje v nebyvalém rozsahu. Jednotlivé osoby stále častěji zveřejňují své osobní údaje i v globálním měřítku. Technologie tak mění jak ekonomiku, tak i společenský život člověka. V tomto ohledu je jistě významné budovat důvěryhodné prostředí Internetu. Nedoostatek důvěry vede k tomu, že se spotřebitelé zdráhají nakupovat on-line a využívat nové služby. Opačný přístup by patrně vedl k zpomalení rozvoje inovativního využívání nových technologií. Ochrana osobních údajů proto hraje důležitou roli v Digitální agendě pro Evropu³²⁶ a ještě obec-

324 Podle nedávného průzkumu z června 2011 (Eurobarometru č. 359, Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union) považuje 74 % Evropanů odhalování osobních informací ve stále větší míře za součást moderního života. Hlavním důvodem k odhalení informací je přístup k internetové službě. To se týká jak uživatelů sociálních sítí a stránek pro sdílení dat (61 %), tak lidí, kteří na internetu nakupují (79 %). Při registraci na sociální síti nebo registraci za účelem využití internetové služby zná více než polovina uživatelů internetu (54 %) podmínky sběru údajů a ví, k čemu budou jejich údaje dále využívány. Jen o něco více než čtvrtina uživatelů sociálních sítí (26 %) a dokonce ještě méně lidí, kteří nakupují na internetu (18 %), má pocit, že mají své údaje zcela pod kontrolou.

325 Za nejvhodnější právní nástroj pro definování rámce pro ochranu osobních údajů v Unii se považuje nařízení. Na základě přímé použitelnosti nařízení podle článku 288 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), se omezí právní nejednotnost a zvýší právní jistota tím, že se zavede harmonizovaný soubor základních pravidel, zlepší ochrana základních práv jednotlivců a přispěje k fungování vnitřního trhu.

326 Dostupná [online] z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?ur=iCOM:2010:0245:FIN:CS:PDF>

něji ve strategii³²⁷ EU pojmenované „Evropa 2020“.³²⁸ Tato strategie, pokud jde o její část týkající se ochrany osobních údajů, má své základy ve zprávě Evropského parlamentu ze dne 6. července 2011, která podpořila přístup Komise k reformě rámce pro ochranu údajů.³²⁹ Rada EU přijala dne 24. února 2011 závěry, v nichž v široké míře podporuje úmysl Komise reformovat rámec pro ochranu údajů a souhlasí s mnoha prvky jejího přístupu. Evropský hospodářský a sociální výbor obdobně podpořil cíl Komise zajistit jednotnější uplatňování pravidel EU pro ochranu údajů ve všech členských státech a odpovídající přezkum Směrnice.³³⁰

Předmětný návrh respektuje dosavadní obecné zásady, nicméně stávající systém ochrany upravuje tak, aby lépe reagoval na výzvy, které s sebou nese rychlý vývoj nových (on-line) technologií a rostoucí globalizace. Jedním z hlavních důvodů pro vytvoření nového právního rámce byla především existující nejednotnost ochrany osobních údajů v EU, která ve svém důsledku v řadě případů vedla k právní nejistotě a celkové nedůvěře v on-line prostředí, jakož i obavě z rizik spojených se sdílením osobních údajů. Zpracovávání a sdílení osobních údajů je přitom pro současnou ekonomiku nezbytným předpokladem pro uskutečňování obchodních transakcí nejrůznějšího charakteru. Účelem nového nařízení je tedy vytvořit takové právní prostředí, které by zajišťovalo maximální právní jistotu jednotlivcům využívajícím elektronických služeb. Dalším důvodem byla složitá pravidla týkající se mezinárodního předávání osobních údajů, která tvoří významnou překážku při provádění některých činností.

Samotná právní stránka návrhu spočívá v několika pilířích, klíčový je zejména rozšířený katalog práv subjektu údajů, včetně navazujících povinností správce (zpracovatele) údajů včetně zvláštních požadavků na organizační strukturu jednotlivých kategorií správců a zpracovatelů. Návrh nařízení dále zavádí speciální pravidla pro zpracovávání údajů v konkrétních kategoriích (osobní údaje dětí, zaměstnanců apod.). V souvislosti s tím pak tento návrh zavádí nový institut, kterým je inspektor ochrany osobních údajů.

Z rozsáhlého katalogu práv zakotvených v návrhu tohoto nařízení lze považovat za dominantní především právo být zapomenut (right to be forgotten),³³¹ případně právo na výmaz,³³² jakožto svého druhu určité součásti lidské i právní³³³ podstaty. Návrh v tomto ohledu

327 Viz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>

328 V čl. 16 odst. 1 SFEU, který byl zaveden Lisabonskou smlouvou, je zakotvena zásada, že každý má právo na ochranu osobních údajů, které se jej týkají. Kromě toho Lisabonská smlouva zavedla s čl. 16 odst. 2 SFEU zvláštní právní základ pro přijetí pravidel ochrany osobních údajů. V článku 8 Listiny základních práv EU je ochrana osobních údajů zakotvena jako základní právo.

329 Usnesení EP ze dne 6. července 2011, o komplexním přístupu k ochraně osobních údajů v EU (2011/2025).

330 Viz příslušný návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (obecné nařízení o ochraně údajů). K návrhu předmětného nařízení jsou k dispozici konzultační dokumenty dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/120125_en.htm a řada dalších dostupných podkladů: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_en.htm

331 V tomto ohledu vřele doporučuji velmi výstižnou prezentaci doc. JUDr. Radima Polčáka, Ph.D., na téma informačního fetišismu a práva být zapomenut (Information fetishism and the art of forgiving) přednesenou v rámci TEDxBrno. Dostupné [online] z: www.youtube.com/watch?v=zS4deaFRBKI

332 Z angl. „right to be forgotten and to erasure“.

333 I v právních institutech je patrný, být v mnoha ohledech zcela jinak orientovaný, režim „zapomínání“, viz

stanoví právo na opravu osobních údajů, a „právo být zapomenut“, pokud uchovávání těchto údajů není v souladu s tímto nařízením (návrhem). Subjekty údajů by především měly mít právo na to, aby jejich osobní údaje byly vymazány a nebyly dále zpracovávány, pokud tyto údaje již nejsou potřebné pro účely, pro které byly shromážděny nebo jinak zpracovány, pokud subjekty údajů odvolaly svůj souhlas se zpracováním nebo pokud vznesly námitku proti zpracování osobních údajů, které se jich týkají, nebo pokud zpracování jejich osobních údajů není slučitelné s tímto nařízením z jiných důvodů. Toto právo je obzvláště důležité v případech, kdy subjekt údajů dal svůj souhlas v dětském věku, aniž by si byl v plném rozsahu vědom rizik spojených se zpracováním údajů, a později chce tyto osobní údaje zejména na Internetu odstranit.³³⁴ Za účelem posílení „práva být zapomenut“, počítá návrh s rozšířením práva na výmaz takovým způsobem, aby správce, který zveřejnil osobní údaje, měl povinnost informovat třetí strany, které tyto údaje zpracovávají, že subjekt údajů požaduje vymazání veškerých odkazů na své osobní údaje či veškerých kopií nebo replikací těchto osobních údajů. Podle této úpravy by měl správce a zpracovatel ve vztahu k údajům, za jejichž zveřejnění je zodpovědný, přijmout veškerá rozumná opatření, včetně technických, aby toto informování třetích stran zajistil. V souvislosti se zveřejněním osobních údajů třetí stranou by měl odpovědnost nést správce, pokud třetí straně zveřejnění povolil.

Další požadavky klade návrh na organizační strukturu správce a zpracovatele, zejména pak ve vztahu k základní povinnosti jmenovat inspektora ochrany údajů, a to v těch případech, kdy zpracování provádí orgán veřejné moci či veřejnoprávní subjekt nebo zpracování provádí podnik zaměstnávající 250 či více osob (v tomto případě může skupina takovýchto subjektů jmenovat jediného inspektora) nebo hlavní činnost správce nebo zpracovatele spočívá ve zpracování údajů, které kvůli své povaze, rozsahu nebo účelu vyžadují pravidelné a systematické sledování subjektů údajů. Postavení inspektora vyplývá z článku 36 návrhu, který stanoví, že inspektor musí být náležitě a včas zapojen do veškerých záležitostí souvisejících s ochranou osobních údajů. Správce nebo zpracovatel zajistí, aby inspektor ochrany údajů plnil své povinnosti a úkoly nezávisle a nepřijímal žádné pokyny k výkonu své funkce. Inspektor ochrany údajů je přímo podřízen vedení správce nebo zpracovatele. Správce nebo zpracovatel jsou inspektorovi ochrany údajů při plnění jeho úkolů nápomocni a poskytují mu dostatečné personální a objektové zajištění a jakékoliv další zdroje potřebné k výkonu jeho povinností a úkolů. Mezi hlavní úkoly inspektora patří:

- a) informovat správce nebo zpracovatele a udílet jim rady, pokud jde o jejich povinnosti plynoucí z tohoto nařízení, a vést dokumentaci o této činnosti a obdržených odpovědích,
- b) sledovat provádění a uplatňování politik správce nebo zpracovatele souvisejících s ochranou osobních údajů včetně svěřování odpovědnosti a školení pracovníků zapojených do zpracování a souvisejících auditů,

např. význam a koncepce promlčení v soukromém právu, případně promlčení a zahlazení odsouzení v právu trestním, prekluze atd. apod.

334 Další uchovávání údajů by však mělo být přípustné, pokud je to nezbytné pro účely historiografického, statistického a vědeckého výzkumu, z důvodů veřejného zájmu v oblasti veřejného zdraví, pro výkon práva na svobodu projevu, pokud to vyžaduje zákon nebo pokud existuje důvod pro omezení zpracování údajů namísto jejich výmazu.